

Довідка. Відкритий тип запитання – спеціальне запитання, що вимагає більше, ніж простих відповідей «так» чи «ні»; стимулює мислення; викликає обговорення; зазвичай починається зі слів «що», «як», «коли», «чому». Наприклад: Як це все відбулося?

Закритий тип запитання – загальне запитання, що вимагає відповіді одним словом – «так» чи «ні»; блокує обговорення; звичайно починається зі слів «чи є», «чи може», «скільки», «чи існує» (*Боть Л. та ін., 2022, с. 44*).

Отже, навчально-методичні матеріали, які викладач використовує на занятті з культури публічного виступу, мають не тільки сприяти формуванню мовленнєвих умінь і навичок студентів, а й розвивати вміння використовувати мовлення у процесі комунікації, зокрема у професійній діяльності.

Список використаних джерел

Мацько, Л. (2009). Українська мова в освітньому просторі. Київ: Видавництво НПУ ім. М.П.Драгоманова.

Боть, Л., Корнь, Д., Красовська, О., Руденко, В., Руденко, Н., & Симоненко, Т. (2022). Культура публічного виступу лідера. Київ: ФОП О.В. Бараненко.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ ЛОКАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ

Серова Галина,

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
відділ суспільствознавчої освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна

 galina_serova@ukr.net

Нагальним завданням сучасної української школи є задоволення запиту українського суспільства на якісну історичну освіту, що відповідає життєвим викликам, як-от формування й розвиток особистості, її світогляду, виховання компетентних громадян-патріотів зі сформованою громадянською позицією. Особливу актуальність це набуває в умовах повномасштабної агресії Росії проти України, коли ворог використовує минуле для виправдання своїх дій. Знання історії своєї країни стає одним із найбільш значущих для національної безпеки напрямом освіти.

Предмети/курси громадянської та історичної освітньої галузі мають значний потенціал у формуванні в учнів національних суспільно-державницьких цінностей як ідейного підґрунтя української громадянської ідентичності, критичного мислення через зіставлення різних джерел інформації, протистояння пропаганді й впливу на історичну пам'ять та ідентичність українців (Яблонський, 2019).

У контексті впровадження з 2022/2023 рр. навчального року стратегії Нової української школи (НУШ) та Державного стандарту базової середньої освіти (Державний стандарт, 2020) відбувається суттєве оновлення змісту громадянської та історичної освітньої галузі, що дає змогу по-новому представити національну історію, послідовно позбавляючись радянських стереотипів, посилити локальний історичний контекст. А це потребує розроблення відповідних навчально-методичних матеріалів і методик навчання на засадах компетентнісного підходу.

Реагуючи на потреби часу і на суспільне замовлення в рамках досліджень відділу суспільствознавчої освіти було розроблено цикл інформаційно-методичних матеріалів для вчителів «Українські міста героїв» (О. Пометун, Ю. Малієнко, Г. Серова). Матеріали присвячені великим і маленьким українським містам, які стали символом мужності для України і світу у протистоянні повномасштабній російській агресії. Загалом підготовлено 20 інформаційно-методичних матеріалів про міста різних регіонів України (звільнені й тимчасово окуповані), які розміщені в соціальній мережі Facebook на сторінці «Відділ суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України» <https://www.facebook.com/Відділ-суспільствознавчої-освіти-Інституту-педагогіки-НАПН-України-107552070892087>.

Інформаційно-методичні матеріали складаються зі змістового та візуального компонентів і методики їх опрацювання. Історична частина містить інформацію про виникнення і розвиток міст, особливості їх заснування, історичну тяглість сьогодення, зв'язок з основними історичними подіями історії України. Економічний блок розкриває основні чинники і регіональну специфіку економічного розвитку міст, причини кризових явищ. Представлена також культурна спадщина цих міст. Ілюстративний ряд репрезентує герби, історичні пам'ятники, пам'ятні місця, архітектуру, природу, сакральні пам'ятки міст і містечок України.

Розглянемо, до прикладу, матеріали про місто Херсон. Розповідь про місто розпочинається зі вступу – емоційного звернення до учнів: «міста засновують і розбудовують люди. Місто живе, поки є ті, хто його любить і турбується про нього. Воно може навіть зникнути, а потім відродитись знов, завдяки людям». Далі пропонуються запитання і завдання до поданих матеріалів:

1. Де розташовано місто Херсон? До якого історико-географічного регіону відноситься? Які особливості розвитку цього регіону вам відомі?
2. Коли виникли найдавніші поселення на цій території?
3. Коли засноване місто і у зв'язку з якими подіями? Як це вплинуло на його подальший розвиток?
4. Що називають паланкою? Знайди на історичній карті Інгульську паланку. Території яких областей сучасної України до неї входили?
5. Як відобразились в історії міста основні події історії України?
6. Чому Херсон є важливим центром півдня України?
7. Постав кілька запитань до тексту.
8. Яку інформацію щодо розвитку міста можна знайти у наведених візуальних джерелах?

9. За можливості знайди інформацію про Херсон та його жителів в різних джерелах. Поділись нею з однокласниками та виклади на цій сторінці

Підібрана коротка інформація про місто викладена у хронологічному порядку – історія виникнення, особливості заснування міста, історичні події у зв'язку із загальною історією України. Зазначаються особливості економічного розвитку міста, культурної спадщини. Ілюстративний ряд представлений фотографіями історичних будинків, сучасних архітектурних споруд, природних місць, сакральних пам'яток, які є візитівкою міста. Зокрема, це сучасний герб міста Херсон, фото будівлі Художнього музею імені О. Шовкуненка, залізничного вокзалу, в'їзної брами Херсонської фортеці синагоги «Хабад», набережної та ін. Учителі можуть використовувати ці матеріали як окрему частину уроку або виховного заходу. Це сприятиме урізноманітненню занять з історії в школі, організації самостійної роботи учнів, розвитку місцевого патріотизму, формуванню уявлень про історичний шлях міст і містечок України як частини історії країни в цілому, протидії розгорнутій проти України історичній «гібридній війні».

Очевидною є актуальність подальших досліджень, які мають бути спрямовані на розвиток локального компоненту в оновлення змісту шкільних історичних курсів і розроблення відповідних навчально-методичних матеріалів.

Список використаних джерел

- Державний стандарт базової середньої освіти. (2020). Затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 898 від 30 вересня 2020 року. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
- Латиш, Ю. (ред.). (2022). Public History. Історія в публічному просторі: збірник Міжнародної наукової конференції (Київ, 20 травня 2022 року). <https://drive.google.com/file/d/1N7eremhEiCj72Gu59Er2x->
- Яблонський, В.М. (2019). Політика історичної пам'яті в контексті національної безпеки України: аналітична доповідь. Київ: НІСД. https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-01/111AD_28.11.18_pages-976b3.pdf